

УДК 615.1:65:658.7:331.1

Р. В. САГАЙДАК-НІКІТЮК, О. В. ПОСИЛКІНА, Н. В. ДЕМЧЕНКО, О. В. КОЗИРЕВА

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ФАХІВЦЯМИ З ЛОГІСТИКИ

Проаналізовано ринок праці України. Досліджено стан забезпечення підприємств фармацевтичної галузі логістичним персоналом. Досліджено структуру вакансій і резюме з логістики. Розраховано індекс HeadHunter. Проаналізовано виконання логістичних функцій різними відділами суб'єктів фармацевтичної галузі.

Ключові слова: логістичний персонал, суб'єкти фармацевтичної галузі, вакансії, резюме, індекс HeadHunter.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сьогодні в умовах обов'язкового впровадження належних практик GxP і міжнародних стандартів якості ISO перед суб'єктами фармацевтичної галузі (СФГ) України гостро постає проблема забезпеченості відповідним персоналом, в тому числі і логістичним, який задовольняє всім висунути до нього вимогам.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Відповідність працівників висунутим вимогам дозволить СФГ досягти значних результатів діяльності та гарантувати збереження якості лікарського засобу (ЛЗ) на всіх стадіях їх життєвого циклу. Помилки в роботі логістів призводять до відсутності необхідних ЛЗ в аптеках і закладах охорони здоров'я (ЗОЗ), невіправданого збільшення товарних запасів на складах оптових фармацевтичних фірм, зростання цін на ЛЗ внаслідок високого рівня логістичних витрат і прямих збитків (наприклад, через закінчення термінів придатності ЛЗ, порушення температурного режиму при доставці медичних імунобіологічних препаратів, неправильного зберігання або транспортування ЛЗ та ін.) та вимагають додаткових зусиль і витрат.

До сучасних проблем управління логістичним персоналом СФГ належать відсутність на багатьох ЛЗ фахівців з логістики, які мають професійну освіту; низький рівень регламентації діяльності логістичного персоналу; неправильне

розуміння місця логістики в системі управління СФГ; відсутність комплексного підходу до управління всіма видами ресурсів СФГ, чіткої взаємодії та злагодженості дій структурних підрозділів у процесі управління ресурсами, практичного досвіду з побудови ефективних логістичних фармацевтичних систем тощо [1, 5].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

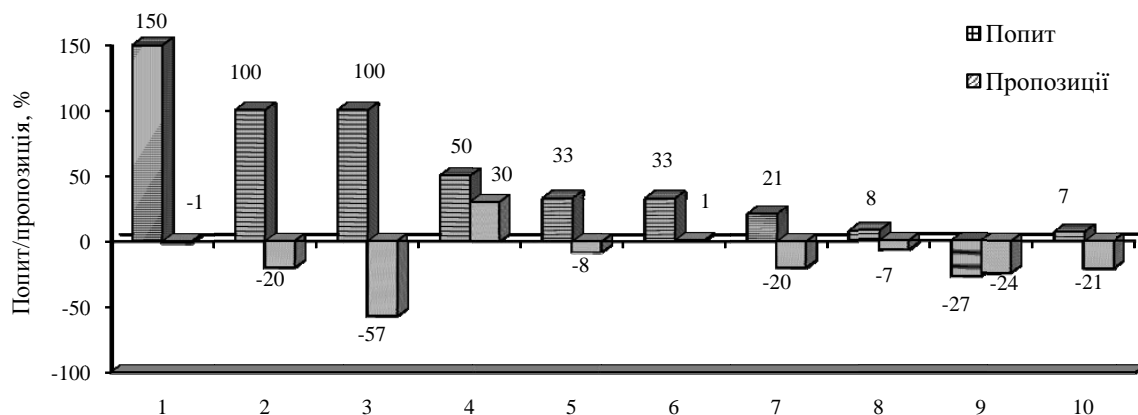
Метою статті є дослідження сучасного стану забезпечення СФГ в Україні логістичним персоналом.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналіз ринку праці України дозволив виявити, що серед найзатребуваніших спеціальностей сьогодні є логістика, адміністративний менеджмент, юриспруденція (рис. 1) [2, 3, 4].

До найбільш затребуваних на сьогодні в фармацевтичній галузі належать технологи, які працюють за вимогами належної виробничої практики (GMP), наукові дослідники, управлінці різних рівнів, логісти, організатори виробництва, менеджери з продажу ЛЗ, медичні представники, менеджери для роботи з ключовими клієнтами, монітори клінічних досліджень, менеджери із сертифікації/реєстрації (табл. 1) [2, 3, 4, 6].

Як видно з наведених даних, потреба в логістах у фармацевтичній галузі практично в три рази перевищує надані резюме. Це свідчить про те, що вітчизняні фармацевтичні підприємства (ФП) стали приділяти увагу управлінню поточними процесами, що сприяє зменшенню собі-

Рис. 1. Динаміка попиту та пропозицій на ринку праці в Україні за певними спеціальностями 2013/2012 рр.: 1 – логістика; 2 – адміністративна сфера; 3 – юриспруденція; 4 – інформаційні технології; 5 – фармація; 6 – управління персоналом; 7 – продажі/обслуговування клієнтів; 8 – технічні спеціалісти; 9 – фінансова сфера; 10 – маркетинг, PR

Таблиця 1

СТРУКТУРА ВАКАНСІЙ ТА РЕЗЮМЕ ДЛЯ УМОВ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

№ з/п	Назва рубрики (підрубрики)	Кількість	
		резюме	вакансій
1	Медичний представник	4179	6146
2	Провізор/фармацевт	3445	4253
3	Фармацевтичне виробництво	580	472
4	Завідувач аптекою	507	1068
5	Регіональний менеджер	437	653
6	Клінічні дослідження	394	453
7	Менеджер по роботі з ключовими клієнтами	272	461
8	Реєстрація ЛЗ	178	196
9	Маркетинг / PR (product manager)	130	649
10	Логістика в фармації	111	291
11	Фахівці з якості	53	146

вартості ЛЗ і підвищенню своєчасності забезпеченнями населення якісними та доступними ЛЗ. Проте, аналіз вакансій показує, що їх частка за напрямом з логістики від загального обсягу дорівнює лише 3,8 %.

Структура вакансій логістичного персоналу в залежності від сфери діяльності наведена на рис. 2 [2, 3, 4].

Як видно, попит на фахівців з логістики розподіляється нерівномірно за сферами діяльності, найбільш затребувані сьогодні такі напрями логістичної діяльності, як «Транспортування» (30,01 % від загальної кількості вакансій у сфері логістики), безпосередньо «Логістика» (20,05 %) і «Складування» (18,01 %). При цьому спостерігається збільшення вакансій порівняно з 2008 р.

на 12 % у сфері логістики і на 20 % у сфері закупівель.

Проте, крім постійного зростання кількості вакансій, спостерігається й збільшення кількості резюме фахівців з логістики за всіма спеціалізаціями (на 4,5 % порівняно з 2008 р.). Структура резюме з логістики наведена на рис. 3 [2, 3, 4].

Найбільша чисельність поданих резюме у сфері логістики спостерігається за такими напрямками як транспортування і складування.

Для забезпечення достовірності наданої інформації доцільно оцінити стан потенційного конкурсу на вакансії, який здійснюється за допомогою індексу HeadHunter (Hh). Оптиміальне значення цього показника для ринку праці становить 2-3, тим часом в Україні цей показник

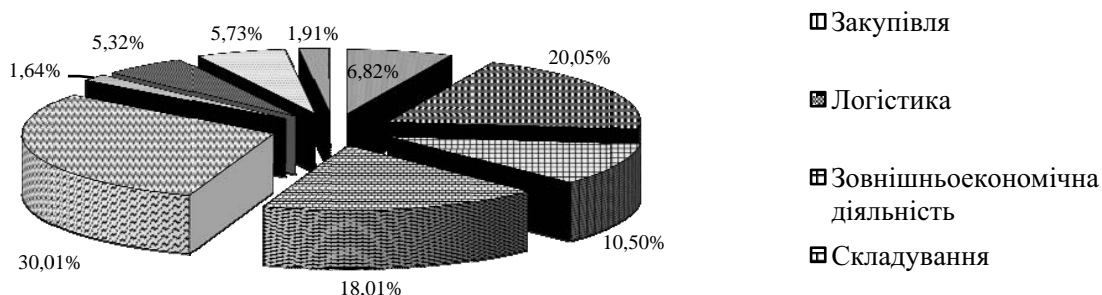

Рис. 2. Структура вакансій фахівців з логістики в Україні залежно від сфер логістичної діяльності станом на 01.01.2014 рік

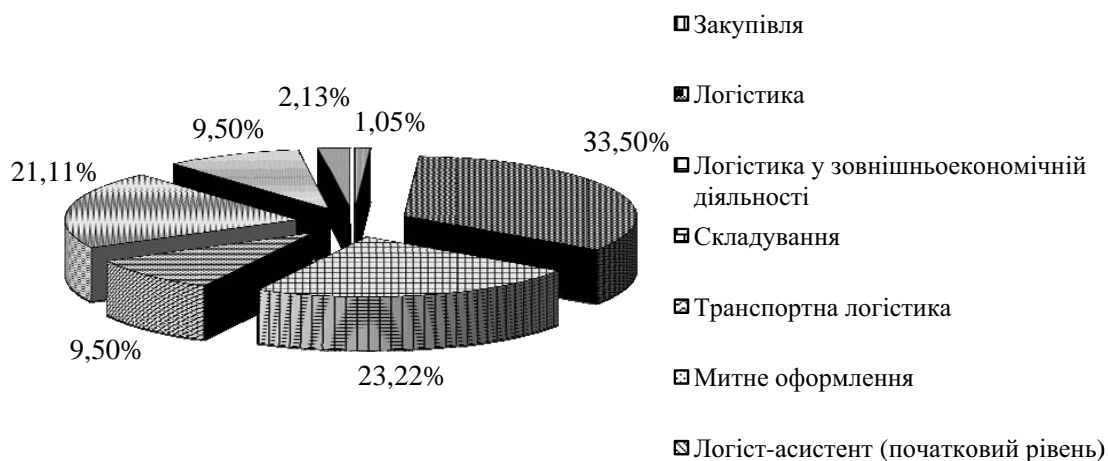

Рис. 3. Структура резюме менеджерів з логістики залежно від сфер логістичної діяльності в Україні станом на 01.01.2014 рік

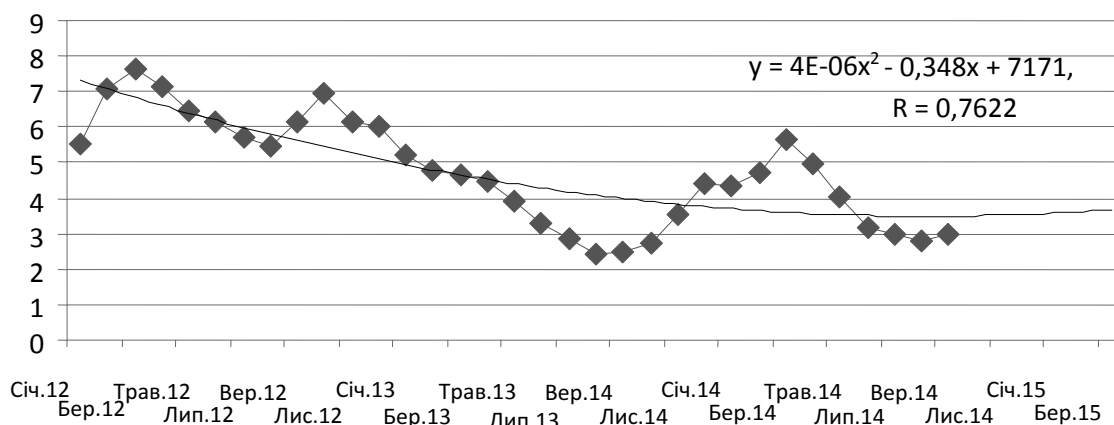

Рис. 4. Динаміка індексу HeadHunter у сфері логістики в Україні

у середньому дорівнює 4,7 [2, 3, 4, 7, 8]. При цьому, і прогностичний тренд індексу Нн свідчить про те, що і в наступні періоди в Україні він буде перебувати на рівні 3,5–4 (рис. 4).

Така динаміка характеризує поступову зміну думок керівників підприємств, в тому числі і фармацевтичних, про логістику й розуміння ними необхідності приділення належної уваги

логістичній концепції в управлінні підприємством (компанією).

Динаміка індексу HeadHunter за логістичними сферами діяльності наведена в таблиці 2 [2, 3].
Таблиця 2

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОПИТУ Й ПРОПОЗИЦІЇ НА ФАХІВЦІВ З ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ

Логістична сфера	Індекс HeadHunter			
	2008 р.	2010 р.	2012 р.	2013 р.
Логістика	8,4	1,0	3,0	1,3
Зовнішньоекономічна діяльність	1,8	1,3	2,0	1,2
Складське господарство	0,6	0,8	2,0	0,6
Автоперевезення	1,0	1,2	3,0	0,9
Авіаперевезення	2,0	1,2	3,0	1,25
Митне оформлення	2,3	0,7	2,0	0,7
Закупки/постачання	1,1	1,5	5,0	1,6

Таким чином, проведені дослідження дозволили зробити висновок, що сьогодні в Україні спостерігається значна потреба у фахівцях з логістики з таких напрямків, як митне оформлення, складське господарство, автоперевезення, а також ліцензування й сертифікації логістичної діяльності СФГ, що викликано особливими умовами їх функціонування.

Проте, аналіз діяльності вітчизняних СФГ висвітлив, що в Україні фахівці з логістики займаються переважно проблемами, пов'язаними з вибором постачальників активних фармацевтичних інгредієнтів (АФІ) та матеріалів, оптимізацією складських процесів й управління запасами АФІ і ЛЗ. При цьому на більшості СФГ відсутні відділи (служби) логістики і логістичні функції виконуються іншими відділами, про що

свідчать результати проведеного анкетування (рис. 5).

Так, лише на 21 % досліджуваних вітчизняних ФП у штатному розкладі є посади фахівців з логістики (ПрАТ «ФФ «Дарниця», ПАТ НВЦ «Борщагівський ХФЗ», ТОВ «ФК «Здоров'я», ПАТ «Фармак», корпорація «Артеріум», ТОВ «Фіто-Лек», ФК «Фалбі», ТОВ «БаДМ» та ін.) (рис. 6а). При цьому керівники 88 % досліджуваних СФГ вважають за необхідне підготувати фахівців з логістики для потреб фармацевтичної галузі й понад 90 % – доцільним створення відділу логістики (рис. 6б). Але тільки 2 % фахівців цих відділів мають освіту за спеціальністю «Логістика». Це викликано труднощами в підборі (знаходженні) висококваліфікованого фахівця з логістики, обізнаного на специфіці фармацевтичної галузі, з необхідним досвідом роботи, незважаючи на зростання кількості резюме, що пов'язано з відсутністю до 2011 р. відповідної спеціальності у вищих навчальних закладах (ВНЗ) медичного й фармацевтичного профілю.

Винятком є Національний фармацевтичний університет, який у 2011 р. одержав ліцензію на підготовку магістрів зі спеціальності «Логістика» і готує їх на підставі навчальних планів, варіативна складова яких розроблена й опрацьована на кафедрі управління та економіки підприємства НФаУ з урахуванням специфіки фармацевтичної галузі. Крім того, спільно з Українською логістичною асоціацією кафедру управління та економіки підприємства НФаУ розроблені посадові інструкції працівників з управління потоковими процесами у фармацевтичній галузі, затверджені проблемною комісією «Фармація» МОЗ та АМН України та Українською логістичною асоціацією.

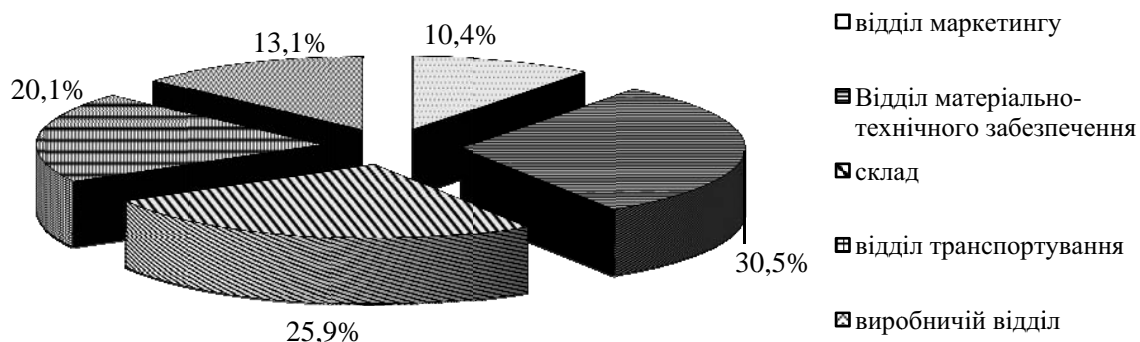
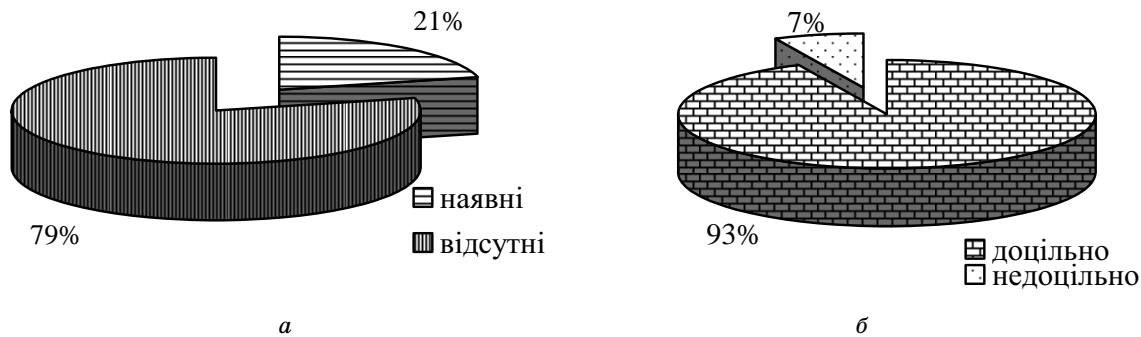

Рис. 5. Виконання логістичних функцій іншими (нелогістичними) відділами СФГ

Рис. 6. Аналіз стану забезпеченості СФГ менеджерами з логістики: а — наявність у штатному розкладі СФГ посади логіста; б — висновки експертів щодо доцільності створення відділу логістики у СФГ

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Досліджено динаміку попиту та пропозиції на ринку праці в Україні за різними спеціальностями. Проаналізовано структуру вакансій та резюме у фармацевтичній галузі. Досліджено структуру вакансій і резюме фахівців з логістики в Україні залежно від сфер логістичної діяльності.

Досліджено сучасні проблеми управління логістичним персоналом СФГ, до основних з яких належать відсутність на більшості фармацевтичних підприємств і фармацевтичних компаній фахівців з логістики, які мають профільну освіту; низький рівень регламентації діяльності логістичного персоналу та ін.

Визначено наслідки, до яких приводять помилки в роботі логістів, наприклад відсутність необхідних ЛЗ в аптеках і закладів охорони здоров'я, невиправдане збільшення товарних запасів на складах оптових фармацевтичних фірм, зростання логістичних витрат та ін.

Охарактеризовано динаміку індексу HeadHunter у сфері логістики в Україні та побудовано його прогноз на наступний рік, який свідчить про поступову зміну думок керівників підприємств, в тому числі і фармацевтичних, про місце логістики в системі управління сучасним підприємством і необхідності приділення належної уваги впровадженню логістичних технологій управління.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Концепція розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011-

2020 роки : наказ МОЗ України від 13.09.2010 № 769 (із змінами)

2. Официальный сайт АНКОР. Подбор персонала и кадровый консалтинг [Электронный ресурс]. – Режим доступа до сайту : <http://www.ancor.ru>
3. Официальный сайт службы поиска работы и подбора персонала [Электронный ресурс]. – Режим доступа до сайту : <http://www.rabota.ru/>
4. Офіційний сайт служби пошуку роботи і вакансій в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступа до сайту : <http://www.HeadHunter.com.ua>
5. Посылкина О. В. Актуальность внедрения должности логиста на фармацевтических предприятиях / О. В. Посылкина, Р. В Сагайдак-Никитюк // Логистика: проблемы и решения. – 2009. – № 3. – С. 50–54.
6. Посилкіна О.В. Посадові інструкції працівників з управління потоковими процесами у фармацевтичній галузі : науково-метод. рек. / О.В.Посилкіна, Р.В. Сагайдак-Нікітюк, М.Ю. Григорак та ін. – Х. : НФаУ, 2014. – 76 с.
7. Профессия провизора по-прежнему престижна. Об этом свидетельствуют результаты вступительных экзаменов на фармфакультетах ПФО [Электронный ресурс]. – Режим доступа до сайту : <http://www.pharmvestnik.ru/publs/staryj-arxiv-gazety/12573.html#.U0cjBkerEfQ>
8. Sandra M. Pollution Prevention Measures for Unwanted Pharmaceuticals / M. Sandra. – Gualtero : Industrial Ecology, 2005. – 91 p.
9. Strategia Rozwoju Zachodnopolomorskiego Klasztra Drzew-no-Meblarskiego / M. Kapuscichski, M. Koszarek, M. Listwon, S. Sztuka. – Gdansk : Biuro Programow Miedzynarodowych Politechniki Szczecinskiej, 2007. – 231 s.

УДК 615.1: 65: 658.7: 331.1

**ИССЛЕДОВАНИЕ СОСТОЯНИЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ
ОТРАСЛИ СПЕЦИАЛИСТАМИ ПО ЛОГИСТИКЕ**

Р. В. Сагайдак-Никитюк, О. В. Посылкина, Н. В. Демченко, Е. В. Козырева

Проанализировано состояние обеспеченности предприятий фармацевтической отрасли логистическим персоналом. Проанализирован рынок труда в Украине. Исследована структура вакансий и резюме специалистов по логистике. Рассчитан индекс HeadHunter. Проанализировано выполнение логистических функций отделами субъектов фармацевтической отрасли.

Ключевые слова: логисты, субъекты фармацевтической отрасли, вакансии, резюме, индекс HeadHunter, персонал.

UDC 615.1 65: 658.7: 331.1

R. V. Sahaidak-Nikitiuk, O. V. Posylkina, N. V. Demchenko, E. V. Kozyreva

RESEARCH SUPPORT STATE PHARMACEUTICAL INDUSTRY EXPERTS LOGISTICS

The state support of enterprises of the pharmaceutical industry personnel. Analysis of labor market in Ukraine. The structure of job boards Logistics. Reviewed index HeadHunter. Analyzed the performance of logistics functions departments of the pharmaceutical industry.

Key words: logistics, pharmaceutical businesses, jobs, resumes, code HeadHunter, staff.

Адреса для листування:
61140 м. Харків, вул. О. Невського, 18
Кафедра управління
та економіки підприємства НФаУ
Тел.(057)771-81-47
E-mail: kaf.ep.nfay@rambler.ru

Надійшла до редакції:
27.08.2014